

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/137/2002

POSTRZEGANIE SYTUACJI NA RYNKU PRACY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2002

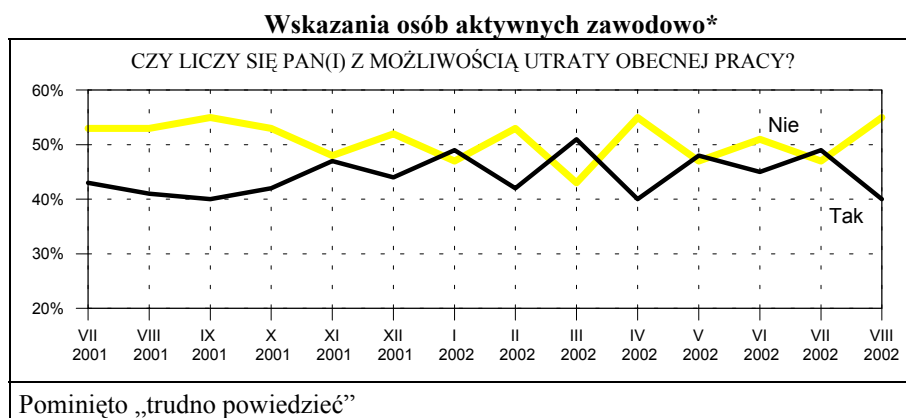
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Opinie o sytuacji na rynku pracy są niezmiennie bardzo negatywne: powszechnie (w sumie 96% wskazań) uważa się, że jest ona bardzo zła (68%) lub zła (28%).

- Nieznacznie mniej osób niż przed miesiącem (40% - spadek o 3 punkty) sądzi, że w ciągu roku będzie pod tym względem jeszcze gorzej niż obecnie, a tyle samo co w lipcu uważa, że nic się nie zmieni (42%); tylko co dziesiąty badany (10%) ma nadzieję na poprawę. Warto jednak podkreślić, że niewielki spadek odsetka negatywnych prognoz wystąpił już po raz drugi z kolei, co w porównaniu z danymi z czerwca, maja czy kwietnia jest istotną zmianą na lepsze (o 6 punktów w stosunku do czerwca).

- Opinie o lokalnym rynku pracy są równie krytyczne jak pozostałe: prawie nikt z badanych nie uważa, że w ich miejscowości bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę, i tylko 15% sądzi, iż można się gdzieś zatrudnić, ale trudno jest o pracę odpowiednią. Zdecydowana większość respondentów - w sumie ponad cztery piąte - jest zdania, że trudno jest o jakąkolwiek pracę (40%) lub że żadnej pracy nie można znaleźć (43%, wzrost od lipca o 3 punkty).

- Wśród osób pracujących istotnie zmalało poczucie zagrożenia utratą pracy. Obecnie z taką możliwością liczy się 40% badanych aktywnych zawodowo (o 9 punktów mniej niż przed miesiącem), natomiast ponad połowa (55%) jest zdania, że utrata pracy im nie grozi.

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Ze względu na społeczne znaczenie i wagę problemu, jakim jest bezrobocie w naszym kraju, od kilku miesięcy pytamy wszystkich ankietowanych o oceny sytuacji na rynku pracy i prognozy dotyczące najbliższego roku, a osoby pracujące - o to, czy liczą się z możliwością utraty zatrudnienia.

OCENA RYNKU PRACY I PROGNOZY

W sierpniu¹ opinie o sytuacji na rynku pracy są prawie takie same jak w lipcu - nie zmieniły się w sposób istotny. Powszechne jest przekonanie, że sytuacja jest zła (96%), przy tym ponad dwie trzecie badanych (68%) uważa, że jest ona bardzo zła, a tylko niespełna 1% ocenia ją jako dobrą. Takie negatywne oceny utrzymują się z niewielkimi zmianami od końca 2001 roku.

Tabela 1

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	I		II		III		IV		V		VI		VII		VIII	
	2002															
	w procentach															
- bardzo dobra	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
- dobra	1		0		0		1		0		0		0		1	
- ani dobra, ani zła	2	2	2	2	1	1	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2
- zła	29	97	26	96	22	97	25	95	28	96	28	95	29	97	28	96
- bardzo zła	68		70		75		70		68		67		68		68	
Trudno powiedzieć	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (147) przeprowadzono w dniach 2-5 sierpnia 2002 roku na 967-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Z analizy danych wynika, że obecną sytuację na rynku pracy najmniej krytycznie postrzegają uczniowie i studenci, a także przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz osoby o wysokich dochodach i dobrze oceniające warunki materialne swojego gospodarstwa domowego (zob. tabele aneksowe).

Również przewidywania dotyczące rozwoju sytuacji w tej dziedzinie w ciągu najbliższego roku są zbliżone do lipcowych: nadzieję na poprawę ma co dziesiąty badany (10%), ponad dwie piąte (42%) uważa, że nic się nie zmieni, i prawie tyle samo (40%, minimalnie mniej niż przed miesiącem) spodziewa się pogorszenia. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że niewielki spadek odsetka negatywnych prognoz wystąpił drugi raz z kolei, co w porównaniu z danymi z czerwca czy maja jest już istotną zmianą.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	I		II		III		IV		V		VI		VII		VIII	
	2002															
	w procentach															
- zdecydowanie się poprawi	0	8	0	10	0	6	0	8	0	7	0	8	0	9	0	10
- raczej się poprawi	8		10		6		8		7		8		9		10	
- nie zmieni się	41	41	41	41	35	35	37	37	43	43	40	40	42	42	42	42
- raczej się pogorszy	30	45	32	42	39	52	35	48	34	45	33	46	33	43	31	40
- zdecydowanie się pogorszy	15		10		13		13		11		13		10		9	
Trudno powiedzieć	7	7	7	7	7	7	7	7	5	5	6	6	7	7	8	8

Nadzieję na poprawę sytuacji mają najczęściej badani z wyższym wykształceniem, znajdujący się w dobrej sytuacji materialnej, zwłaszcza przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Najwięcej pesymistów w tej sprawie odnotowaliśmy wśród pracowników fizyczno-umysłowych, robotników wykwalifikowanych i pracujących na własny rachunek (zob. tabele aneksowe).

Ponadto osoby deklarujące centrowe poglądy polityczne są częściej pesymistyczne w swych przewidywaniach niż identyfikujący się z prawicą lub lewicą.

Oceny dotyczące lokalnego rynku pracy są równie krytyczne jak pozostałe: prawie nikt z badanych nie uważa, że w ich miejscowości bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę, i tylko 15% sądzi, iż można się gdzieś zatrudnić, ale trudno jest o pracę odpowiednią. Zdecydowana większość ankietowanych - w sumie ponad cztery piąte - jest zdania, iż nie można znaleźć żadnej pracy (43%) lub że trudno jest o jakąkolwiek pracę (40%). W porównaniu z sondażem lipcowym nieznacznie przybyło osób uważających, że nie można znaleźć żadnej pracy.

Tabela 3

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2002							
	w procentach							
- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	1	0	0	1	0	0	0	0
- można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	14	13	12	15	14	16	16	15
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	38	40	41	43	44	39	43	40
- nie można znaleźć żadnej pracy	46	45	46	39	40	42	40	43
Trudno powiedzieć	1	1	2	2	2	3	1	2

Im większe miejsce zamieszkania, a przede wszystkim im wyższy poziom wykształcenia ankietowanych i towarzyszący mu poziom zamożności, tym częstsze odpowiedzi, że jakąś pracę - choć niekoniecznie odpowiednią - można znaleźć. W tym przypadku optymizm częściej przejawiają osoby o poglądach prawicowych (zob. tabele aneksowe).

POCZUCIE ZAGROŻENIA UTRATĄ PRACY

Mimo niezmiennych od lipca krytycznych ocen sytuacji istniejącej na rynku pracy wśród osób aktywnych zawodowo w sposób istotny zmalał odsetek obawiających się utraty zatrudnienia. Obecnie poczucie zagrożenia ma 40% z nich - o 9 punktów mniej niż przed miesiącem, natomiast ponad połowa (55% wobec 47% w lipcu) uważa taką sytuację za mało prawdopodobną.

Tabela 4

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań															
	I (N=414)		II (N=435)		III (N=435)		IV (N=460)		V (N=478)		VI (N=489)		VII (N=471)		VIII (N=447)	
	2002															
	w procentach															
Bardzo poważnie się z tym liczę	18	49	17	42	17	51	15	40	17	48	18	45	15	49	16	40
Raczej tak	31		25		34		25		31		27		34		24	
Raczej nie	28	47	25	53	21	43	25	55	24	47	25	51	25	47	28	55
Nie, to mało prawdopodobne	19		28		22		30		23		26		22		27	
Trudno powiedzieć	4	4	5	5	7	7	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Trudno powiedzieć, co spowodowało taką zmianę - może to tylko lepszy, wakacyjny nastrój - gdyż opinie o sytuacji w zakładach pracy pozostały bez zmian². Trzeba też pamiętać, że przed miesiącem odnotowaliśmy istotne pogorszenie się opinii - więcej osób czuło się zagrożonych utratą pracy, może więc było to tylko chwilowe zjawisko. Takie fluktuacje częstości występowania poczucia zagrożenia występują od końca ubiegłego roku. Istotnym czynnikiem w tym wypadku mogą być zapowiedzi udzielenia pomocy przez rząd zakładom pracy, którym grozi upadek.

Utraty pracy nieco częściej niż pozostali obawiają się najmłodszy pracownicy (w wieku od 18 do 24 lat), częściej też z taką możliwością liczą się osoby z wykształceniem tylko podstawowym lub zasadniczym zawodowym oraz respondenci niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej (im lepsza sytuacja, tym mniej wskazań na obawy o utratę pracy).

W grupach społeczno-zawodowych poczucie zagrożenia występuje najczęściej wśród robotników niewykwalifikowanych (66%) oraz wykwalifikowanych (56%), najrzadziej natomiast wśród przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji (26%) oraz pracujących na własny rachunek (31%) - oczywiście, jeśli nie bierzemy pod uwagę rolników (18%).

² W przygotowaniu komunikat CBOS „Nastroje społeczne w sierpniu”.

Wyniki sierpniowego sondażu są prawie takie same jak w lipcu - nie zmieniły się bardzo negatywne oceny sytuacji na rynku pracy. Jest jednak pewien wyjątek - w istotny sposób zmniejszył się odsetek badanych liczących się z możliwością utraty zatrudnienia, przybyło natomiast osób, które taką sytuację uważają za mało prawdopodobną; warto jednak zauważyć, że fluktuacje częstości poczucia zagrożenia bezrobociem obserwujemy od kilku miesięcy. Trzeba zarazem odnotować występujący w ostatnich dwóch miesiącach niewielki, ale stopniowy spadek pesymistycznych prognoz dotyczących sytuacji na rynku pracy.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce?
Czy jest ona:

	(%)				
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	2	96	1	966
Płeć					
Mężczyźni	1	2	96	0	461
Kobiety	1	2	96	2	505
Wiek					
18-24 lat	2	4	94	0	149
25-34	1	1	97	0	174
35-44	0	2	98	0	166
45-54	0	1	99	0	216
55-64	0	3	97	0	107
65 lat i więcej	2	3	90	6	154
Miejsce zamieszkania					
Wieś	1	3	94	2	355
Miasto do 20 tys.	0	2	98	1	119
20-100 tys.	2	3	95	0	195
101-500 tys.	0	2	98	0	186
501 tys. i więcej mieszk.	0	0	99	1	111
Wykształcenie					
Podstawowe	1	3	93	4	242
Zasadnicze zawodowe	2	2	96	0	266
Średnie	0	2	98	0	360
Wyższe	1	2	97	0	99
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	2	3	95	0	53
Prac. umysł. niż. szczebla	0	3	97	0	84
Pracownicy fiz. - umysł.	0	3	97	0	79
Robotnicy wykwalifikowani	2	1	97	0	81
Robotnicy niewykwalifik.	0	1	99	0	50
Rolnicy	0	0	100	0	56
Pracujący na własny rach.	0	0	100	0	43
Bierni zawodowo					
Renciści	0	3	96	1	106
Emeryci	1	3	91	4	171
Uczniowie i studenci	5	9	86	0	56
Bezrobotni	0	0	100	0	134
Gospodynie domowe i inni	0	3	96	2	54
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	0	1	99	0	130
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	1	2	97	0	74
sekt. pryw. poza rolnict.	1	4	96	0	176
prywatnym gosp. rolnym	0	0	100	0	65
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	0	3	96	0	104
300-399	0	0	99	1	68
400-599	0	2	96	3	169
600-800	0	3	96	1	154
Powyżej 800 zł	1	2	95	1	135
Ocena własnych war. mater.					
Złe	1	1	97	2	309
Średnie	0	2	97	1	447
Dobre	2	5	92	1	210
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	0	2	96	2	50
Raz w tygodniu	0	3	96	1	517
1-2 razy w miesiącu	2	4	94	1	122
Kilka razy w roku	1	1	98	0	178
W ogóle nie uczestniczy	3	1	95	2	96
Poglądy polityczne					
Lewica	0	2	98	0	244
Centrum	1	3	96	0	247
Prawica	2	2	96	0	190
Trudno powiedzieć	1	2	94	3	285

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	42	40	8	966
Płeć					
Mężczyźni	11	41	39	8	461
Kobiety	8	43	41	8	505
Wiek					
18-24 lat	11	46	36	6	149
25-34	12	42	44	2	174
35-44	7	43	41	9	166
45-54	11	39	45	5	216
55-64	9	41	41	10	107
65 lat i więcej	8	43	32	17	154
Miejsce zamieszkania					
Wieś	6	47	34	13	355
Miasto do 20 tys.	8	41	49	3	119
20-100 tys.	14	33	46	7	195
101-500 tys.	7	44	45	4	186
501 tys.i więcej mieszk.	22	39	32	6	111
Wykształcenie					
Podstawowe	10	42	35	14	242
Zasadnicze zawodowe	6	39	45	9	266
Średnie	9	44	42	4	360
Wyższe	21	39	37	3	99
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	23	53	22	1	53
Prac.umysł.niż.szczebła	17	38	38	7	84
Pracownicy fiz.-umysł.	11	35	51	4	79
Robotnicy wykwalifikowani	10	33	50	6	81
Robotnicy niewykwalifik.	3	63	31	4	50
Rolnicy	7	34	38	20	56
Pracujący na własny rach.	13	38	50	0	43
Bierni zawodowo					
Renciści	8	37	47	8	106
Emeryci	9	40	36	15	171
Uczniowie i studenci	14	34	48	4	56
Bezrobotni	5	51	38	6	134
Gospodynie domowe i inni	3	55	32	10	54
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	12	40	40	8	130
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	20	35	44	1	74
sekt. pryw. poza rolnict.	11	44	42	3	176
prywatnym gosp. rolnym	10	34	40	16	65
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	7	46	44	3	104
300-399	8	44	37	11	68
400-599	7	36	48	10	169
600-800	8	43	40	8	154
Powyżej 800 zł	21	42	30	7	135
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	7	42	43	7	309
Średnie	6	42	44	8	447
Dobre	21	42	28	9	210
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	21	33	33	13	50
Raz w tygodniu	7	42	41	10	517
1-2 razy w miesiącu	15	48	35	2	122
Kilka razy w roku	11	47	39	4	178
W ogóle nie uczestniczy	11	29	51	9	96
Poglądy polityczne					
Lewica	17	43	34	6	244
Centrum	6	43	45	7	247
Prawica	16	38	39	7	190
Trudno powiedzieć	3	43	43	11	285

Tabela 3. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie: 1 - bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę; 2 - można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią; 3 - trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę; 4 - nie można znaleźć żadnej pracy

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	15	40	43	2	966
Płeć						
Mężczyźni	0	15	41	43	1	461
Kobiety	0	16	40	42	2	505
Wiek						
18-24 lat	1	21	37	41	0	149
25-34	1	17	41	41	2	174
35-44	0	17	43	39	0	166
45-54	0	14	45	41	1	216
55-64	0	12	35	51	2	107
65 lat i więcej	0	9	37	47	6	154
Miejsce zamieszkania						
Wieś	0	6	38	55	2	355
Miasto do 20 tys.	0	9	32	59	0	119
20-100 tys.	0	17	44	38	1	195
101-500 tys.	0	19	50	28	3	186
501 tys. i więcej mieszk.	0	43	36	19	2	111
Wykształcenie						
Podstawowe	0	7	36	53	4	242
Zasadnicze zawodowe	0	8	40	51	1	266
Średnie	0	21	43	36	0	360
Wyzsze	1	34	43	20	2	99
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	2	40	38	16	4	53
Prac.umysł.niż.szczębla	0	32	42	27	0	84
Pracownicy fiz.- umysł.	0	14	43	43	0	79
Robotnicy wykwalifikowani	0	20	38	39	3	81
Robotnicy niewykwalifik.	0	11	43	46	0	50
Rolnicy	0	6	48	47	0	56
Pracujący na własny rach.	0	26	43	29	1	43
Bierni zawodowo						
Renciści	0	6	39	51	4	106
Emeryci	0	11	38	47	4	171
Uczniowie i studenci	1	22	46	30	1	56
Bezrobotni	0	4	39	57	0	134
Gospodynie domowe i inni	0	18	30	52	0	54
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	19	47	32	3	130
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	1	19	39	39	1	74
sekt. pryw. poza rolnict.	0	27	41	31	0	176
prywatnym gosp. rolnym	0	12	43	45	0	65
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	0	6	38	55	0	104
300-399	0	10	42	48	0	68
400-599	0	11	41	46	2	169
600-800	1	16	45	35	3	154
Powyżej 800 zł	1	29	39	30	2	135
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	6	40	52	2	309
Średnie	0	15	39	44	2	447
Dobre	1	27	44	27	1	210
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	15	48	35	2	50
Raz w tygodniu	0	13	41	44	2	517
1-2 razy w miesiącu	0	14	35	49	1	122
Kilka razy w roku	1	19	45	35	0	178
W ogóle nie uczestniczy	1	20	28	49	2	96
Poglądy polityczne						
Lewica	0	16	45	39	1	244
Centrum	0	12	43	43	2	247
Prawica	1	25	39	34	2	190
Trudno powiedzieć	0	11	35	52	3	285

Tabela 4. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	55	5	447
Płeć				
Mężczyźni	41	54	5	250
Kobiety	38	58	5	196
Wiek				
18-24 lat	47	50	3	47
25-34	42	54	4	124
35-44	37	57	7	121
45-54	38	58	4	120
55-64	38	54	8	27
65 lat i więcej	27	57	17	8
Miejsce zamieszkania				
Wieś	36	58	6	152
Miasto do 20 tys.	49	49	2	65
20-100 tys.	44	51	4	85
101-500 tys.	38	58	4	86
501 tys. i więcej mieszk.	34	58	8	59
Wykształcenie				
Podstawowe	45	47	8	55
Zasadnicze zawodowe	45	49	6	128
Średnie	36	60	4	186
Wyższe	37	61	3	78
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	26	73	2	51
Prac.umysł.niż.szczebla	48	49	4	83
Pracownicy fiz.-umysł.	28	64	7	77
Robotnicy wykwalifikowani	56	41	3	81
Robotnicy niewykwalifik.	66	31	3	47
Rolnicy	18	78	4	54
Pracujący na własny rach.	31	56	13	42
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	38	59	4	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	48	50	2	74
sekt. pryw. poza rolnict.	46	46	8	174
prywatnym gosp. rolnym	19	76	5	62
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	59	37	4	42
300-399	67	33	0	24
400-599	51	43	6	89
600-800	43	57	0	61
Powyżej 800 zł	29	66	4	70
Ocena własnych war. mater.				
Złe	54	42	4	112
Średnie	42	52	6	214
Dobre	23	74	3	120
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	0	94	6	10
Raz w tygodniu	41	55	4	252
1-2 razy w miesiącu	38	55	7	60
Kilka razy w roku	50	43	7	84
W ogóle nie uczestniczy	23	70	7	37
Poglądy polityczne				
Lewica	38	54	8	116
Centrum	44	54	2	135
Prawica	33	65	2	92
Trudno powiedzieć	43	49	8	103